

SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

YTTRANDE

2012-10-05 Ärendenr:
NV-08004-12Länsstyrelsen i Jönköpings län
551 86 Jönköping**Yttrande i Länsstyrelsen i Jönköpings län ärende nr 543-4399-2012, 0680-10-126 angående ansökan om bearbetningskoncession****Sammanfattning**

Utifrån det redovisade materialet är det mot bakgrund av de starka motstående allmänna intressena inte klarlagt att etablering av verksamheten på den sökta platsen är den lämpligaste användningen av markområdet. Naturvårdsverket bedömer att den aktuella verksamheten skulle innebära en negativ inverkan på de värden som utgör grunden för riksintresset för naturvård. Skadan på de skyddade värdena bedöms bli påtaglig. Naturvårdsverket anser därför att verksamheten inte är tillåtlig enligt 3 kap. 6 § miljöbalken (MB). Naturvårdsverket vill även framhålla att den aktuella verksamheten inte är förenlig med kommunens översiktsplan. Sammantaget anser Naturvårdsverket inte att bolaget visat att den valda platsen uppfyller kravet på en lämplig lokalisering enligt 2 kap. 6 § MB.

Kompensationsåtgärder ska enligt Naturvårdsverkets uppfattning inte påverka bedömningen av om dispens, tillstånd eller koncession kan lämnas.

Naturvårdsverket anser inte att det som framkommit i ärendet ger anledning att göra en annan bedömning än den som är gjord i Våtmarksinventeringen av befintlig naturvärdesklass. Med hänvisning till områdets naturvärden bedömer Naturvårdsverket att en verksamhet i enlighet med ansökan skulle motverka miljö kvalitetsmålet *Myllrande våtmarker* och Jönköpings läns delmål.

Med anledning av områdets höga naturvärde i form av fågelliv omfattande flertalet rödlistade arter och arter skyddade enligt fågeldirektivet bedömer Naturvårdsverket att verksamheten inte är förenlig med bestämmelsen i 9 kap. 6 c § MB och skulle motverka miljö kvalitetsmålet *Ett rikt växt- och djurliv*.

BESÖK: STOCKHOLM – VALHALLAVÄGEN 195

ÖSTERSUND – FORSKARENS VÄG 5, HUS UB

KIRUNA – KASERNGATAN 14

POST: 106 48 STOCKHOLM

TEL: 010-698 10 00

FAX: 010-698 10 99

E-POST: REGISTRATOR@NATURVARDSVERKET.SE

INTERNET: WWW.NATURVARDSVERKET.SE

Naturvårdsverket vill framhålla att en verksamhet i enlighet med ansökan utöver koncession enligt lag om vissa torvfyndigheter även kräver dispens från artskyddsförordningen och strandskyddsreglerna.

Grunderna för Naturvårdsverkets ställningstagande

Lokalisering

Av 7 § lag (1985:620) om vissa torvfyndigheter (torvlagen) framgår att vid prövning av bearbetningskoncession ska man tillämpa bestämmelserna i 3 kap. MB. En allmän utgångspunkt vid markanvändning är att markområden ska användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde ska ges sådan markanvändning som medför en från allmän synpunkt god hushållning. Vid nyetablering av täkt ska hänsyn tas till att det dels innebär god hushållning att bryta materialet, dels om täktens lokalisering är lämplig med hänsyn till bland annat intrånget i miljön blir så litet som möjligt.

Vid prövning enligt torvlagen ska man även tillämpa bestämmelserna i 6 kap. MB. Ett av de grundläggande krav som ställs på en miljökonsekvensbeskrivning är att alternativ redovisas gällande val av plats och utformning av verksamheten.

Även om ett bolag söker för en lokalisering måste miljökonsekvensbeskrivningen vara vidare och visa på relevanta alternativa platser och alternativa utformningar av verksamheten, se 6 kap. 7 § fjärde punkten MB. Redovisningen av alternativ är en viktig förutsättning för att syftet med miljökonsekvensbeskrivningen ska kunna uppfyllas. Miljökonsekvensbeskrivningen ska ligga till grund för en prövning av ansökan enligt de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. MB.

Bolaget anger att valet av Konungsömossen är följden av ett omfattande lokaliseringsarbete med att kartlägga torvfyndigheter i regionen. Detta lokaliseringsarbete redovisas dock inte närmare och inga andra alternativ presenteras i miljökonsekvensbeskrivningen. Med det underlag som bolaget har lämnat in är det inte möjligt att avgöra om det finns andra alternativ i regionen som skulle kunna vara aktuella. Naturvårdsverket anser inte att ansökan uppfyller de grundläggande krav som miljöbalken ställer på alternativ redovisning.

Utifrån det redovisade materialet är det mot bakgrund av de starka motstående allmänna intressena inte klarlagt att etablering av verksamheten på den sökta platsen är den lämpligaste användningen av markområdet. Med hänsyn till vad som anförts ovan anser Naturvårdsverket inte att bolaget visat att den valda platsen uppfyller kravet på en lämplig lokalisering enligt 2 kap. 6 § MB.

Riksintressen

Det aktuella området är enligt 3 kap. 6 § MB utpekad som riksintresse för naturvård.

Av 3 kap. 6 § MB framgår att mark- och vattenområden som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden så långt som möjligt ska skyddas

mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön. Om risken för påtaglig skada kvarstår efter att alla rimliga hänsyn tagits innebär andra stycket i bestämmelsen ett hinder mot att besluta om åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön. Av Naturvårdsverkets allmänna råd till 3 kap. 6 § andra stycket MB (NFS 2005:17) framgår att påtaglig skada på naturmiljön kan uppstå om en åtgärd mer än obetydligt kan skada något eller några av de naturvärden som utgör grunden för riksintresset. Även om den negativa inverkan endast förväntas pågå under en kortare tid bör den anses utgöra påtaglig skada på naturmiljön om den negativa inverkan kan bli så stor att området i något avseende förlorar sitt värde som riksintresseområde. En negativ inverkan som är irreversibel med avseende på något värde som utgör grunden för riksintresset bör som regel anses utgöra påtaglig skada på naturmiljön.

En beskrivning av riksintresseområdets värde finns i registerbladet för området. Av registerbladet framgår att Konungsö mossen är ett mossekomplex med högt värderade topogena kärr, svagt välvda mossar och excentriska mossar. Under rubriken "Förutsättningar för bevarande" anges följande. "Bevarandet av våtmarkernas värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar, vid vattendrag och i kantzoner bör ej utföras." I registerbladet anges även att det i området finns orre, nattskärra och ljunpipare.

Kommunerna ska i översiktsplanen redovisa sin bedömning av hur skyldigheten att ta hänsyn till allmänna intressen vid beslut om användningen av mark- och vattenområden kommer att tillgodoses (se 3 kap. 4 och 5 §§ plan- och bygglagen (2010:900), tidigare 4 kap. 1 § plan- och bygglagen (1987:10)).

Mark- och miljööverdomstolen har vid ett flera tillfällen framhållit att en översiktsplan fyller en viktig funktion som underlag vid lokaliseringsprövningen. En aktuell och välunderbyggd översiktsplan har stor betydelse när det gäller bedömningen av lämplig plats för en tillståndspliktig verksamhet. (Se bland annat Mark- och miljööverdomstolens dom den 28 september 2012 i mål M 497-12.)

Jönköpings kommun har en översiktsplan från 2002 som antogs av kommunfullmäktige 2003. Kommunen har därefter i beslut 2010 fastslagit att planen fortfarande är aktuell. I översiktsplanen konstateras att relativt stora tillgångar av torv finns i kommunen men att de större mossarna är av riksintresse för den vetenskapliga naturvärden och att möjligheterna att öppna nya områden för torvtäkt därför är mycket begränsade (s. 18). Angående Konungsö mossen anges att målsättningen är att våtmarkskomplexets hydrologi och landskapsbild ska bevaras. Som rekommendationer anges att åtgärder som kan påverka områdets hydrologi till exempel markavvattning och torvtäkt inte ska tillåtas.

Naturvårdsverket bedömer att den aktuella verksamheten innebär en negativ inverkan på de värden som utgör grunden för riksintresset. Skadan på de skyddade värdena bedöms bli påtaglig. Naturvårdsverket anser därför att verksamheten inte är tillåtlig enligt 3 kap. 6 § MB. Naturvårdsverket konstaterar även att den aktuella verksamheten inte heller är förenlig med kommunens översiktsplan.

Kompensation

Naturvårdsverkets uppfattning är att åtaganden om kompensationsåtgärder inte får påverka bedömningen i ett dispens- eller tillståndsärende eller i ett ärende om koncession. Med detta avses att beslutande myndighet inte ska ta hänsyn till en föreslagen kompensationsåtgärd och lämna tillstånd, dispens eller koncession i fall där det inte annars skulle ha lämnats.

Miljömålet Myllrande våtmarker

Enligt miljö kvalitetsmålet *Myllrande våtmarker* ska våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet bibehållas och värdefulla våtmarker ska bevaras för framtiden. Miljö kvalitetsmålet innebär bland annat att våtmarker så långt som möjligt ska skyddas mot dränering, torvtäkter, vägbyggen och annan exploatering samt att torvbrytning inte ska ske på platser med höga natur- eller kulturvärden eller på ett sådant sätt att det leder till stora negativa effekter på den biologiska mångfalden (se prop. 2009/10:155 s. 173). För att miljö kvalitetsmålet *Myllrande våtmarker* ska kunna nås krävs en restriktiv prövning av torvtäkter för att värna våtmarkernas funktion i landskapet i enlighet med miljöbalkens grundläggande principer.

Regeringen har den 26 april 2012 (M 2012/1171/Ma, s. 46) beslutat om preciseringar av miljö kvalitetsmålen och etappmålen i miljö målssystemet. I beslutet anges följande precisering, "*Torvbrytning sker med stor hänsyn till miljö- och kulturhistoriska värden och endast i myrar med ringa naturvärden som redan är kraftigt påverkade av dikning eller torvtäkt. Torvbrytning förhindrar våtmarkens möjlighet att behålla ekosystemtjänsten kollagring. Verksamheter som påverkar våtmarkerna negativt visar stor hänsyn så att skador på våtmarkerna undviks eller minimeras. Hänsyn tas till våtmarks-anknutna arters spridningsmöjligheter i planeringen av olika verksamheter, så att fragmentering av arters livsmiljöer inte sker och nya barriärer inte skapas.*"

I fördjupad utvärdering för Myllrande våtmarker 2012, framgår att igenväxning av myrar är ett stort växande problem och att problemet är störst i Sydsverige. De senaste 50 åren har mängden träd på myrarna ökat och trenden verkar fortsätta. Orsakerna är främst markavvattning kombinerat med tillskott av näring som frigörs när torv bryts ned (Naturvårdsverkets rapport 6500, 2012, s. 388).

Delmålet för Jönköpings län lyder: Våtmarker av klass 1 och 2 i våtmarksinventeringen som fortfarande håller värden som motsvarar denna klassning ska inte exploateras. Detta är ett mål som Länsstyrelsen i Jönköpings län bedömer är mycket svårt att nå i tillräcklig grad även om ytterligare åtgärder sätts in.

Våtmarksinventeringen

Länsstyrelserna har med stöd från Naturvårdsverket gjort en nationell våtmarksinventering (VMI). Med start i början av 1980-talet inventerades under 25 års tid Sveriges våtmarkstillgångar nedanför fjällkedjan. Totalt har man inom ramen för VMI inventerat 35 000 objekt med en yta av 4,3 miljoner hektar, vilket motsvarar 10 % av Sveriges totala landyta. I Sverige beräknas tre miljoner hektar våtmarker ha förstörts fullständigt av mänskliga aktiviteter genom historien, bland annat genom dränering och uppodling. I odlingslandskapet

beräknas upp mot 90 procent av våtmarkerna ha förstörts. Endast 20 procent av de resterande inventerade våtmarkerna är opåverkade av människan. Hade även mindre våtmarker inventerats hade med stor sannolikhet andelen opåverkade våtmarker varit ännu mindre.

Syftet med VMI var att öka kunskapen om landets våtmarker och deras värden. VMI gjordes utifrån en genomarbetad metodik för att skapa ett så enhetligt underlag som möjligt. VMI ska kunna utgöra ett fakta- och planeringsunderlag för myndigheters handläggning av våtmarksärenden, till exempel vid prövning av torvtäkter (Naturvårdsverket rapport 5925, s. 10). VMI representerar en regions samlade syn på våtmarkerna inom området, vilket också är en förutsättning för att underlaget ska kunna fungera som ett planeringsverktyg. Den regionala överblicken är viktig bland annat för att kunna fatta beslut som leder till att vi når miljökvalitetsmålet *Myllrande våtmarker*.

Naturvärdesklassningen som gjordes i VMI baserades på flera kriterier bland annat representativitet, storlek, orördhet, mångformighet och raritet (Naturvårdsverket rapport 5925, s. 21). Ett stort objekt har oftast en större variation i hydrologi, topografi och ekologi än små objekt och kan därför erbjuda ett större utbud av livsmiljöer. Raritet bedöms utifrån hur sällsynt en våtmarkstyp är i en region. Representativitet är ett mått på vilka typer av våtmark som är vanligt förekommande eller som endast förekommer inom en viss region (Naturvårdsverket, s. 1680 s. 2).

Metodikerna inom VMI arbetades fram på vetenskaplig grund och stödjer bland annat att stora objekt har ett särskilt värde som en värdekärna som är mindre känslig för påverkan som till exempel igenväxning. Ett stort objekt påverkas dessutom oftast mindre av störning och påverkan från omgivningen jämfört med ett mindre objekt som har likartad och lika omfattande omgivande verksamheter som skapar störning och påverkan. Metodiken speglar detta genom att lyfta fram stora våtmarksobjekt. Det innebär att våtmarker av naturvärdesklass 1 alltid kommer ha en större procentandel av totalytan än vad de kommer att ha av det totala antalet områden. Detta är följderna av en medveten metodik för att bedöma värdena i våtmarkerna.

Ett rikt växt- och djurliv

Miljökvalitetsmålet *Ett rikt växt- och djurliv* innebär att den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. (Se prop. 2009/10:155 s. 230.)

För att få en överblick över tillståndet för flora och fauna, tas listor fram över försvunna, sällsynta eller kraftigt minskande arter, så kallade rödlistor. Rödlistning innebär att man gör en bedömning av arters risk att försvinna inom landets gränser, och att man klassificerar arterna i olika rödlistekategorier, enligt ett globalt system som utvecklats av Internationella naturvårdsunionen (IUCN). (Se prop. 2005/05:150 s. 217.)

I 7 § torvlagen anges att vid prövning av bearbetningskoncession ska stoppregeln i 9 kap. 6 c § MB tillämpas. I denna bestämmelse anges att täkt av torv inte får komma till stånd i en våtmark som utgör en värdefull natur- eller kulturmiljö. I förarbetena framhålls att höga naturvärden bland annat kan bestå i sällsynt eller hotad flora eller fauna. Syftet med bestämmelsen är att värna om våtmarker som i huvudsak är orörda och att restaurera skadade våtmarker där det är möjligt. I förarbetena anges att de våtmarker som har naturvärdesklass 1 eller 2 enligt VMI i regel får anses ha höga naturvärden (se prop. 2008/09:144 s. 20 f.).

I praxis har betonats att vid prövningen av lokaliseringen som ska göras enligt 2 kap. 6 § MB ska man minimera störningar på känsliga arter genom att välja en lämplig plats för störande verksamheter (jämför Mark- och miljööverdomstolens dom den 29 maj 2012 i mål M 7639-11). Höga naturvärden i form av rikt fågelliv kopplade till våtmarker utgör grund för att avslå en ansökan (se regeringens beslut N2007/1282/E, den 8 september 2011).

Klassificeringen av Konungsömossen i Våtmarksinventeringen

Konungsömossen har naturvärdesklass 1 i VMI. Området är drygt 1 200 hektar. Områdets storlek har betydelse för de naturvärden som det hyser. Som stor våtmark ger Konungsömossen möjlighet till en större variation som till exempel kan vara nödvändig för att vissa störningskänsliga fåglar ska välja detta som häckningsområde (se avsnitt *Skyddsvärd och hotad fågelfauna*). En våtmark som Konungsömossen bör ses som ett sammanhållet hydrologiskt komplex vilket är anledningen till att det är definierat som ett objekt i VMI. Konungsö mossens naturvärdesklass visar inte enbart mossens egna värden utan även hur dess värden står i relation till våtmarkerna i regionen.

Att en våtmark visar en större areal som är påverkad av markavvattning idag jämfört med inventeringstillfället behöver inte betyda att klassningen skulle ha ändrats vid en inventering idag. Klassningen sker i relation till hela regionens våtmarker. De flesta våtmarker i regionen har gått igenom samma process av försämrad bevarandestatus genom effekter av diken som redan fanns vid inventeringstillfället. Det är därför troligt att klassningen skulle bli densamma för de flesta av objekten om inga nya ingrepp gjorts. I naturvärdesinventeringen bedömdes dikespåverkan på myrvegetationen öka utan att mängden diken ökar. Det faktum att flera områden av mossen under inventeringstillfället 2007 beskrevs som mycket våta tyder på att diken täppts igen på vissa ställen. Detta kan ske med tiden och innebär i så fall att området återhämtar sig.

Naturvårdsverket anser inte att det som framkommit i ärendet ger anledning att göra en annan bedömning än den som är gjord i VMI av befintlig naturvärdesklass. Med hänvisning till området naturvärden bedömer Naturvårdsverket att en verksamhet i enlighet med ansökan skulle motverka uppfyllandet av miljö kvalitetsmålet *Myllrande våtmarker* och Jönköpings läns delmål.

Skyddsvärd och hotad fågelfauna

Konungsö mosse har tack vare sin storlek fortfarande stora partier med naturlig mossevegetation och därmed en möjlighet att hysa populationer av idag sällsynta

arter i Sydsverige trots de ingrepp som gjorts. Enligt de inventeringar som bolaget har genomfört står det klart att området har mycket höga värden för fågelfaunan. Det finns ett stort antal rödlistade arter och arter som är skyddade enligt fågeldirektivet som häckar dels i det tänkta brytningsområdet, dels i närliggande delar av mossen utanför själva brytområdet och koncessionsområdet. Flera arter är mycket störningskänsliga och skulle direkt påverkas även utanför täktområdet. Många av arterna som förekommer på mossen och dess kransskogar är arter som har en minskande population både i Sverige och i Europa.

Smålommen är mycket störningskänslig. Naturvårdsverket delar inte bolagets bedömning att arten kan fortsätta häcka i tre brunnar om torvbrytning i enlighet med ansökan kommer till stånd. Smålommen är mycket känslig för mänsklig närvaro och störande mänskliga aktiviteter. Naturvårdsverkets bedömning är att torvbrytning skulle innebära att smålommen inte längre kommer att häcka i mossen. En täkt skulle påverka den regionala bevarandestatusen negativt. Arten minskar i Sverige såväl som inom EU. Arten är listad i fågeldirektivets annex 1 och nära hotad (NT) enligt rödlistan.

Tjäder förekommer enligt inventeringen på två platser inom täktområdet. Dessa spelplatser kommer att upphöra om en täkt kommer till stånd. Även om spelplatserna delvis är belägna utanför täktområdet kommer spelet att upphöra eftersom arten är extremt känslig för mänsklig närvaro på eller i närheten av spelplatsen. Det måste också framhållas att artens spelplatser är bundna geografiskt till ett specifikt område med en viss habitatkvalitet. Om arten störs ut från en spelplats eller om spelplatsen avverkas så försvinner arten lokalt – spelet flyttar inte på sig. En täkten skulle påverka den lokala bevarandestatusen negativt. Arten är stabil i norra Sverige, men minskar i södra Sverige. Inom EU (men exklusive Sverige och Finland) har arten gått tillbaka kraftigt. Arten är listad i fågeldirektivets annex 1.

Orre förekommer enligt inventeringen och uppgifter från Artportalen med upp till ett trettiotal spelande tuppar goda år. Så stora spel är ovanliga i Sverige idag, även i en våtmarksrik region som Jönköpings län, och torde tillhöra de största i länet. Spelplatsens belägenhet drygt 500 meter från täktområdet innebär enligt Naturvårdsverkets bedömning att spelet kommer att störas ut av planerad brytverksamhet. Arten är mycket störningskänslig för mänsklig närvaro och verksamhet i närheten av spelplatsen. Liksom för tjädern är spelplatsen inte slumpartat vald utan har vissa specifika kvalitéer och vanligen en lång historik som gör att spelplatsen normalt inte flyttar om den slås ut av störande mänsklig närvaro. Täkten skulle påverka den regionala bevarandestatusen negativt. Orren har gått kraftigt tillbaka i hela Sverige. Enligt Naturvårdsverkets nationella miljöövervakning ligger populationsminskningen under de senaste trettio åren på 50-80%. Även inom övriga EU har arten gått kraftigt tillbaka. Arten är listad i fågeldirektivets annex 1.

Duvhöken är eventuellt en häckfågel i nära anslutning till brytområdets sydvästra del. Arten är normalt mycket störningskänslig. I skogs- och myrmark är duvhöken normalt mycket skygg och arten överger boplatser om mänsklig

verksamhet förläggs i boplatsens närhet. Duvhöken har en stabil eller något minskande populationsutveckling i Sverige de senaste trettio åren.

Ljungpipare häckar troligen på mossen enligt inventeringen. Ljungpiparen kan troligen acceptera täktverksamhet i relativ närhet till sin häckplats. Ljungpiparen har en stabil population i Sveriges fjälltrakter men har gått tillbaka kraftigt i södra Sverige både på de traditionella häckplatserna på mossar respektive i välhävdade öppna gräslandskap. Enligt Naturvårdsverkets bedömning bör därför befintliga häckningslokaler i södra Sverige skyddas mot störande exploatering så långt som möjligt. Arten är listad i fågeldirektivets annex 1.

Storspov förefaller häcka på mossen de flesta år. Arten har gått tillbaka kraftigt i hela Sverige och i resten av Europa. I södra Sverige är minskningen särskilt påtagligt och överskrider 50 % under de senaste 30 åren. Det gäller både på de traditionella häckplatserna på mossar respektive i välhävdade öppna gräslandskap. Enligt Naturvårdsverkets bedömning bör därför befintliga häckningslokaler i södra Sverige skyddas mot störande exploatering så långt som möjligt. En eventuell täktverksamhet skulle slå ut möjligheten för arten att häcka på södra delen av mossen, och riskerar att påverka den lokala bevarandestatusen negativt. Arten är *inte* listad i fågeldirektivets annex 1 men är sårbar (VU) enligt rödlistan.

Nattskärra är en art som är beroende av glesa tallskogar med rik tillgång på nattlevande insekter. Arten är i sig inte skygg för enstaka människor men den accepterar inte större mänsklig närvaro i sitt revir och inte heller störande mänsklig verksamhet eller exploatering. Enligt Naturvårdsverkets bedömning kommer de två paren vid Spångarydsmossen med all sannolikhet inte kunna finnas kvar om en täkt kommer till stånd. Bolagets bedömning att arten klarar sig bra på hyggen stämmer inte. Arten förekommer visserligen idag gärna på hyggen men nästan alltid i anslutning till hällmarksskog, gles tallmo eller annan gles barrskog som gynnar en rik insektsförekomst. Arten är klart ovanligare i hårt skogsbrukade trakter än i områden med mer skyddad skog eller där skogen av andra skäl inte är lika hårt brukad. Nattskärnan har minskat i Sverige under den senaste 30-årsperioden, även om en viss upphämtning noterats de senaste tio åren. Enligt Naturvårdsverkets bedömning bör befintliga häckningslokaler skyddas mot störande exploatering så långt som möjligt. Naturvårdsverket bedömer att tåkten kommer att påverka den lokala bevarandestatusen negativt för arten. Arten är listad i fågeldirektivets annex 1 och nära hotad (NT) enligt rödlistan.

Övriga fågelarter: Ytterligare ett antal ovanliga och skyddsvärda arter häckar på mossen eller i dess kantskogar, såsom *grönbena*, *lärkfalk*, *bivråk* (sårbar, VU), *sparvuggla* och flera arter *hackspettar*. Flera av dessa är rödlistade samt listade i fågeldirektivets annex 1. Tillsammans med ovan beskrivna arter stärker det Naturvårdsverkets bild av mossens skyddsvärda fågelfauna och det olämpliga i att förlägga en torvtäkt i området.

Naturvårdsverket bedömer att verksamheten inte är förenlig med bestämmelsen i 9 kap. 6 c § MB och motverkar miljö kvalitetsmålet *Ett rikt växt- och djurliv*.

Naturvårdsverket vill framhålla att flera av de berörda fågelarterna är rödlistade. Detta innebär att de är sällsynta eller kraftigt minskande. (Jämför MÖD 2008:37.) Enligt vad som angetts ovan skulle en täkt i enlighet med ansökan medföra en negativ påverkan på bevarandestatusen bl.a. för de rödlistade arterna smålom och nattskärna.

Naturvårdsverket bedömer att denna påverkan är sådan att täkten inte ska tillåtas enligt 9 kap. 6 c § MB.

Torvlagens förhållande till miljöbalken

I förarbetena betonas att torvlagen och miljöbalken ska gälla parallellt. Inga begränsningar avsågs införas i möjligheten att ingripa med stöd av miljöbalken. Torvlagen syftar i första hand till att reglera förhållandet mellan å ena sidan den som undersöker och bearbetar en torvfyndighet och å andra sidan markägare och innehavare av särskild rätt till marken. I 7 § torvlagen anges de bestämmelser i miljöbalken som alltid är tillämpliga vid koncessionsprövningen. Detta innebär inte att andra bestämmelser i miljöbalken inte kan bli tillämpliga vid torvtäkt för energiutvinning. (Se prop. 1997/98:90 s. 222 ff.) Detta framgår bland annat av bestämmelsen i 11 kap. 13 § fjärde stycket MB. Här anges att tillstånd enligt miljöbalken inte behövs för markavvattning i samband med torvtäkt om koncession har lämnats enligt torvlagen. En sådan reglering skulle ha varit obehövlig om 7 § i torvlagen skulle tolkas så att andra bestämmelser i miljöbalken inte skulle kunna bli tillämpliga i samband med torvtäkt för energiutvinning.

Naturvårdsverket konstaterar att uppräkningsen i 7 kap. 16 § MB av när förbuden för vissa åtgärder inom strandskyddat område inte gäller saknar motsvarande hänvisning till torvlagen. Detta innebär att strandskyddsdispens krävs enligt 7 kap. 15 § fjärde punkten MB för åtgärder inom strandskyddsområde som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter.

Naturvårdsverket vill även framhålla att vi bedömer att en verksamhet i enlighet med ansökan kräver dispens från 4 § artskyddsförordningen.

Efterbehandling

Av 34 § torvlagen framgår att när en koncession upphör ska koncessionshavaren ta bort anläggningar och vidta andra åtgärder för återställning, om detta är motiverat från allmän eller enskild synpunkt.

Naturvårdsverket anser att bolaget noggrant ska redogöra för de alternativ till efterbehandling som anges i samrådsunderlaget. För att kunna bedöma vad som är bästa möjliga efterbehandling bör underlaget omfatta de olika alternativens inverkan på klimat, biodiversitet, påverkan på omgivande våtmarker med mera samt möjligheten till successiv efterbehandling för att underlätta för vegetation att etablera sig.

Naturvårdsverket vill framhålla att efterbehandling *inte* kan anses bidra till eller öka den biologiska mångfalden. Biologisk mångfald innefattar att det ska finnas en variation av olika naturtyper, arter och genotyper. Torvtäkt och efterbehandling förstör myren som naturtyp. Detta innebär att förutsättningarna för

myrens arter minskar och därmed variationen av naturtyper och arter i landskapet. Exempelvis så innebär tåkt av torv från en mosse att mossen, med dess ekosystemtjänster och unika arter, helt förstörs.

Det är också avgörande att konstatera att de fågelarter som kan bli följden av en restaurering av tåkten till exempelvis öppen våtmark innebär att den ursprungliga fågelfaunan knuten till myren och myrens kantskogar ersätts av en fågelfauna av "slättsjökaraktär". Det innebär inte bara att hotade arter som smålom, tjäder, orre, hackspettar, nattskärre, sparvuggla med flera ersätts av till exempel änder, gäss och måsfåglar. Det är dessutom viktigt att notera att specialiserade och hotade arter ersätts av vanligt förekommande generalister.

Enligt Naturvårdsverkets bedömning är det alltid bättre att bibehålla och eventuellt restaurera en befintlig miljö än att nyskapa eller återskapa förlorade miljöer. Efterbehandlingen är därför ingen kompensationsåtgärd för den naturmiljö och dess typiska arter som går förlorade vid exploateringen. Att ersätta en naturlig miljö med en annan miljötyp ska inte ses som en kompensation för den miljö som går förlorad.

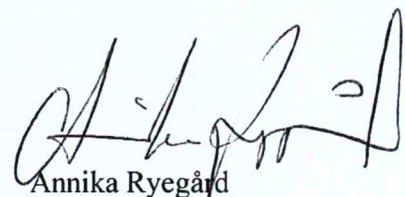
Beslut om detta yttrande har fattats av biträdande avdelningschefen Gunilla Ewing Skotnicka.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit Linn Åkesson, Jenny Lonnstad, Krister Mild, och Annika Ryegård och den sistnämnda föredragande.

För Naturvårdsverket

Gunilla Ewing Skotnicka

Annika Ryegård